

บทที่ 3

ลักษณะทางประชากร ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมและความต้องการพัฒนา ขีดความสามารถในการทำงาน

การนำเสนอลักษณะทางประชากร ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรวัยแรงงาน ตัวอย่าง แบ่งออกเป็นลักษณะทางประชากร ซึ่งได้แก่ เพศ และอายุ และลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน อาชีพ รายได้ของลูกจ้าง เขตที่อยู่อาศัย และภาคที่อยู่อาศัย ทั้งนี้การนำเสนอในส่วนนี้เป็นการแสดงร้อยละที่ถ่วงน้ำหนัก⁷ ในขณะที่จำนวนตัวอย่างที่นำเสนอประกอบนั้นเป็นจำนวนตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการสำรวจก่อนจะนำมาถ่วงน้ำหนัก และนอกจากนี้จำนวนตัวอย่างในตารางอาจมีจำนวนไม่เท่ากันทุกตัวแปร เนื่องจากได้ตัดจำนวนตัวอย่างที่ไม่ทราบและไม่ตอบของตัวแปรต่างๆ ที่ศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ลักษณะทางประชากร ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

3.1.1 ลักษณะทางประชากร

3.1.1.1 เพศ

ประชากรวัยแรงงานที่ศึกษาในปี พ.ศ.2542 ซึ่งถ่วงน้ำหนักแล้วมีจำนวนทั้งสิ้น 45,528,840 คน (จำนวนไม่ถ่วงน้ำหนัก 125,629 คน) เป็นเพศชายร้อยละ 49.6 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 50.4 และในปี พ.ศ. 2545 ถ่วงน้ำหนักแล้วมีจำนวนทั้งสิ้น 47,441,734 คน (จำนวนไม่ถ่วงน้ำหนัก 166,515 คน) เป็นเพศชายร้อยละ 49.5 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 50.5 ซึ่งจะเห็นว่าการกระจายทางเพศมีความใกล้เคียงกัน

3.1.1.2 อายุ

ประชากรวัยแรงงานที่เป็นตัวอย่างในปี พ.ศ.2542 เป็นประชากรวัยแรงงาน

⁷ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2542 และ 2545: 11-14)

ค่าถ่วงน้ำหนักของสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นผู้กำหนด ทั้งนี้การถ่วงน้ำหนักเพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรทั่วประเทศ โดยมีวิธีการประมาณ ดังแสดงในหนังสือรายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ.2542 และปี พ.ศ.2545

ที่มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 37.69 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 16.36 ส่วนอายุต่ำสุดและอายุสูงสุด⁸ ของประชากรวัยแรงงานที่เป็นตัวอย่างเท่ากับ 15 ปีและ 98 ปี ตามลำดับ ซึ่งประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 25 – 44 ปี มีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 44.0) รองลงมาเป็นประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 15 – 24 ปี (ร้อยละ 25.2) ประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 45 – 64 ปี (ร้อยละ 22.9) และประชากรวัยแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 7.8) สำหรับข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 ประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 38.29 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 16.45 ส่วนอายุต่ำสุดและอายุสูงสุดของประชากรวัยแรงงานที่เป็นตัวอย่างเท่ากับ 15 ปีและ 98 ปี ตามลำดับ โดยประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 25 – 44 ปี มีสัดส่วนสูงสุดเช่นกัน (ร้อยละ 43.2) รองลงมาเป็นประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 45 – 64 ปี (ร้อยละ 25.5) ประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 15 – 24 ปี (ร้อยละ 24.0) และที่เหลือเป็นประชากรวัยแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 7.3) จากภาพรวมดังกล่าว พบว่า โครงสร้างทางอายุของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 รอบมีความคล้ายคลึงกันมาก

3.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

3.1.2.1 สถานภาพสมรส

ประชากรวัยแรงงานตัวอย่างในปี พ.ศ. 2542 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สมรสแล้ว (ร้อยละ 63.3) รองลงมาเป็นประชากรวัยแรงงานที่เป็นโสด (ร้อยละ 27.9) และประชากรวัยแรงงานที่เป็นหม้าย หย่า และแยกกันอยู่ (ร้อยละ 8.8) ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลนี้ใกล้เคียงกับข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 ที่ประชากรวัยแรงงานตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สมรสแล้วลดลงเล็กน้อย (ร้อยละ 62.6) รองลงมาคือ ประชากรวัยแรงงานที่เป็นโสดเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ร้อยละ 28.4) และประชากรวัยแรงงานที่เป็นหม้าย หย่า และแยกกันเพิ่มขึ้นจากเดิม (ร้อยละ 9.0) ตามลำดับ

3.1.2.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2542 ประชากรวัยแรงงานตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.22 คน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.78 โดยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 1 คน และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 41 คน ซึ่งส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

⁸ สำนักงานสถิติแห่งชาติกำหนดให้อายุสูงสุดเท่ากับ 98 ปี ดังนั้นประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 98 ปีขึ้นไป จัดรวมอยู่ในประชากรกลุ่มนี้ด้วย

4 – 6 คนในสัดส่วนสูงสุด(ร้อยละ 55.9) รองลงมาคือ ประชากรวัยแรงงานที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่า 4 คน (ร้อยละ 35.1) และประชากรวัยแรงงานที่มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 6 คนขึ้นไป (ร้อยละ 9.0) และในปี พ.ศ. 2545 ประชากรวัยแรงงานตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.13 คน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.95 โดยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 1 คน และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 39 คน ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 – 6 คน ในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 53.2) รองลงมาคือ ประชากรวัยแรงงานที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่า 4 คน (ร้อยละ 36.4) และประชากรวัยแรงงานที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 6 คนขึ้นไป (ร้อยละ 10.5)

3.1.2.3 ระดับการศึกษา

ผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงาน ตัวอย่าง พบว่า ในปี พ.ศ. 2542 ประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา (ร้อยละ 62.2) รองลงมาคือ ประชากรวัยแรงงานที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา (ร้อยละ 23.8) ประชากรวัยแรงงานที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่อุดมศึกษาขึ้นไป (ร้อยละ 7.9) และประชากรวัยแรงงานที่ไม่มีการศึกษา (ร้อยละ 6.2) ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลนี้คล้ายคลึงกับผลการสำรวจ ในปี พ.ศ. 2545 กล่าวคือ ประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา (ร้อยละ 57.3) รองลงมาคือ ประชากรวัยแรงงานที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา (ร้อยละ 27.2) และประชากรวัยแรงงานที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่อุดมศึกษาขึ้นไป (ร้อยละ 9.6) และประชากรวัยแรงงานที่ไม่มีการศึกษา (ร้อยละ 5.8) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาภาพรวมของประชากรวัยแรงงานทั้งสองปี (พ.ศ.2542 และปี พ.ศ.2545) พบว่า แนวโน้มของประชากรวัยแรงงานตัวอย่างในปี พ.ศ.2545 มีระดับการศึกษาสูงขึ้น จากเดิม น่าจะเนื่องมาจากการขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปีและขยายโอกาสต่อไปอีก 3 ปีเป็น 12 ปี

3.1.2.4 สถานภาพการทำงาน

ผลจากการสำรวจในปี พ.ศ. 2542 พบว่า ประชากรวัยแรงงานที่ไม่ได้ทำงานมีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 34.4) รองลงมาเป็นนายจ้าง/ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 24.2), ลูกจ้างเอกชน (ร้อยละ 22.3), ผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือน โดยไม่ได้รับค่าจ้าง (ร้อยละ 13.3) และลูกจ้างรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 5.8) ตามลำดับ ข้อมูลนี้คล้ายคลึงกับข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 ที่พบว่า ประชากรวัยแรงงานที่ไม่ได้ทำงานมีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 35.6) รองลงมาเป็นลูกจ้างเอกชน

(ร้อยละ 24.2), นายจ้าง / ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 21.5), ผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือน โดยไม่ได้รับค่าจ้าง (ร้อยละ 12.9) และที่เหลือเป็นลูกจ้างรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 3.3) ตามลำดับ

3.1.2.5 อาชีพ

ผลการสำรวจในปี พ.ศ. 2542 พบว่า ประชากรวัยแรงงานที่ไม่ได้ประกอบอาชีพมีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 34.4) รองลงมาเป็นผู้ประกอบอาชีพในกระบวนการผลิตและกรรมกร (ร้อยละ 22.9), เกษตรกรและประมง (ร้อยละ 20.9), ผู้ประกอบอาชีพการค้าและบริการ (ร้อยละ 16.2), พนักงาน/เสมียน (ร้อยละ 3.7) และที่เหลือเป็นผู้ประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ/วิชาการ/บริหาร (ร้อยละ 1.9) สำหรับในปี พ.ศ. 2545 ประชากรวัยแรงงานที่ไม่ได้ประกอบอาชีพมีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 35.6) รองลงมาเป็นเกษตรกรและประมง (ร้อยละ 22.6), ผู้ประกอบอาชีพในกระบวนการผลิตและกรรมกร (ร้อยละ 15.7), ผู้ประกอบอาชีพการค้าและบริการ (ร้อยละ 13.1), ผู้ประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ/วิชาการ/บริหาร (ร้อยละ 10.0) และที่เหลือเป็นพนักงาน/เสมียน (ร้อยละ 3.0) เป็นที่น่าสังเกตว่า สัดส่วนของประชากรวัยแรงงานที่ประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ/ วิชาการ/บริหาร ในปี พ.ศ. 2545 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2542 อย่างเห็นได้ชัดเจน ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ/วิชาการ/บริหารมีรายได้ที่มั่นคงกว่าการประกอบอาชีพอื่นๆ ที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และโอกาสที่เกื้อหนุนในการสร้างรายได้ให้แก่บุคคลนั้นๆ ดังนั้นประชากรวัยแรงงานจึงเข้าสู่การประกอบอาชีพด้านดังกล่าวเพิ่มขึ้นจากเดิม

3.1.2.6 รายได้ของลูกจ้าง

ผลจากการสำรวจประชากรวัยแรงงานตัวอย่างที่มีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้าง เนื่องจากการสัมภาษณ์ปี พ.ศ.2545 เฉพาะรายได้ของลูกจ้าง ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงใช้ข้อมูลรายได้ของลูกจ้าง โดยในปี พ.ศ.2542 ประชากรวัยแรงงานตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 7,377.17 บาท มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6,765.27 บาท โดยรายได้ที่มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 100 บาท และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 120,000 บาท ซึ่งประชากรวัยแรงงานที่มีรายได้มากกว่า 6,000 บาทขึ้นไปมีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 34.1) รองลงมาเป็นประชากรวัยแรงงานที่มีรายได้ระหว่าง 3,601– 6,000 บาท (ร้อยละ 33.0), ประชากรวัยแรงงานที่มีรายได้ระหว่าง 1,201– 3,600 บาท (ร้อยละ 31.5) และที่เหลือเป็นประชากรวัยแรงงานที่มีรายได้ 1,200 บาทและต่ำกว่า (ร้อยละ 1.3)

สำหรับข้อมูลในปี พ.ศ.2545 พบว่า ประชากรวัยแรงงานตัวอย่างมีรายได้

เฉลี่ย 16,798.46 บาท มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 54,251.03 บาท โดยรายได้ที่มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 100บาท และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 2,808,305 บาท ซึ่งประชากรวัยแรงงานที่มีรายได้มากกว่า 6,000 บาท ขึ้นไปมีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 46.4) รองลงมาเป็นประชากรวัยแรงงานที่มีรายได้ระหว่าง 3,601–6,000 บาท (ร้อยละ 31.1), ประชากรวัยแรงงานที่มีรายได้ระหว่าง 1,201– 3,600 บาท(ร้อยละ 21.9) และที่เหลือเป็นประชากรวัยแรงงานที่มีรายได้ 1,200 บาทและต่ำกว่า (ร้อยละ 0.6)

3.1.2.7 เขตที่อยู่อาศัย

ในการสำรวจในปี พ.ศ. 2542 ประชากรวัยแรงงานตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชนบท (ร้อยละ 67.4) และที่เหลือเป็นผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง (ร้อยละ 32.6) และข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 มีความคล้ายคลึงกับในปี พ.ศ. 2542 กล่าวคือ ประชากรวัยแรงงานตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชนบท (ร้อยละ 66.3) และที่เหลือเป็นผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง (ร้อยละ 33.7)

3.1.2.8 ภาคที่อยู่อาศัย

ในการสำรวจในปี พ.ศ. 2542 ประชากรวัยแรงงานตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 32.5) และรองลงมาเป็นประชากรวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ กรุงเทพมหานคร และภาคใต้ (ร้อยละ 23.2, 18.8, 13.1 และร้อยละ 12.4 ตามลำดับ) เช่นเดียวกับข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 ที่พบว่าประชากรวัยแรงงานตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 32.4) และรองลงมาเป็นประชากรวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ กรุงเทพมหานคร และภาคใต้ (ร้อยละ 23.3, 18.4, 13.5 และร้อยละ 12.4 ตามลำดับ)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 การแจกแจงจำนวนและอัตราร้อยละของประชากรวัยแรงงาน จำแนกตามลักษณะทางประชากร ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

ลักษณะต่างๆ	พ.ศ. 2542		พ.ศ.2545	
	ร้อยละ (ถ่วงน้ำหนัก)	จำนวน (ไม่ถ่วงน้ำหนัก)	ร้อยละ (ถ่วงน้ำหนัก)	จำนวน (ไม่ถ่วงน้ำหนัก)
ลักษณะทางประชากร				
เพศ				
ชาย	49.6	(57,822)	49.5	(76,997)
หญิง	50.4	(67,807)	50.5	(89,518)
รวม	100.0	(125,629)	100.0	(166,515)
(จำนวน)	(45,528,840)		(47,441,734)	
อายุ				
15-24 ปี	25.2	(26,399)	24.0	(31,420)
25-44 ปี	44.0	(55,820)	43.2	(71,308)
45-64 ปี	22.9	(31,419)	25.5	(48,033)
65 ปีขึ้นไป	7.8	(11,979)	7.3	(15,754)
รวม	100.0	(125,617)*	100.0	(166,515)
(จำนวน)	(45,526,394)		(47,441,734)	
อายุเฉลี่ย (ปี)		37.69		38.29
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		16.36		16.45
ค่าสูงสุด ⁹		98		98
ค่าต่ำสุด		15		15
ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม				
สถานภาพสมรส				
โสด	27.9	(33,145)	28.4	(41,891)
ผู้สมรส	63.3	(79,364)	62.6	(106,075)
หม้าย หย่า และแยกกันอยู่	8.8	(13,120)	9.0	(18,549)
รวม	100.0	(125,629)	100.0	(166,515)
(จำนวน)	(45,528,840)		(47,441,734)	

⁹ เนื่องจากสำนักงานสถิติแห่งชาติกำหนดให้ประชากรที่มีอายุ 98 ปี หมายถึง ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 98 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะต่างๆ	พ.ศ. 2542		พ.ศ.2545	
	ร้อยละ (ถ่วงน้ำหนัก)	จำนวน (ไม่ถ่วงน้ำหนัก)	ร้อยละ (ถ่วงน้ำหนัก)	จำนวน (ไม่ถ่วงน้ำหนัก)
ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม (ต่อ)				
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ¹⁰				
สมาชิกน้อยกว่า 4 คน	35.1	(47,987)	36.4	(66,133)
สมาชิก 4-6 คน	55.9	(66,748)	53.2	(84,454)
มากกว่า 6 คนขึ้นไป	9.0	(10,796)	10.5	(15,928)
รวม	100.0	(125,531)*	100.0	(166,515)
(จำนวน)	(45,525,494)		(47,441,734)	
จำนวนสมาชิกเฉลี่ย(คน)		4.22		4.13
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		1.78		1.95
ค่าสูงสุด		41		39
ค่าต่ำสุด		1		1
ระดับการศึกษา				
ไม่มีการศึกษา	6.2	(8,075)	5.8	(10,363)
ประถมศึกษา	62.2	(72,215)	57.3	(89,641)
มัธยมศึกษา	23.8	(31,716)	27.2	(43,306)
อุดมศึกษา	7.9	(13,525)	9.6	(19,130)
รวม	100.0	(125,531)*	100.0	(162,440)*
(จำนวน)	(45,485,406)		(46,115,641)	
สถานภาพการทำงาน				
นายจ้าง / ผู้ประกอบธุรกิจ	24.2	(30,157)	21.5	(37,972)
ผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือน	13.3	(15,736)	12.9	(21,494)
ลูกจ้างรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ	5.8	(11,916)	5.8	(13,929)
ลูกจ้างเอกชน	22.3	(24,499)	24.2	(35,443)
ไม่ได้ทำงาน	34.4	(43,321)	35.6	(57,677)
รวม	100.0	(125,629)	100.0	(166,515)
(จำนวน)	(45,528,840)		(47,441,734)	

¹⁰ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมทั้งครัวเรือนส่วนบุคคลและครัวเรือนพิเศษ)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะต่างๆ	พ.ศ. 2542		พ.ศ.2545	
	ร้อยละ (ถ่วงน้ำหนัก)	จำนวน (ไม่ถ่วงน้ำหนัก)	ร้อยละ (ถ่วงน้ำหนัก)	จำนวน (ไม่ถ่วงน้ำหนัก)
ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม (ต่อ)				
อาชีพ				
วิชาชีพ / วิชาการ / บริหาร	1.9	(2,155)	10.0	(20,736)
พนักงาน / เสมียน	3.7	(4,212)	3.0	(5,613)
การค้า / บริการ	16.2	(22,932)	13.1	(27,705)
กระบวนการผลิต / กรรมกร	22.9	(28,572)	15.7	(24,114)
เกษตรกรและประมง	20.9	(24,437)	22.6	(30,670)
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	34.4	(43,321)	35.6	(57,677)
รวม	100.0	(125,629)	100.0	(166,515)
(จำนวน)	(45,528,840)		(47,441,734)	
รายได้ของลูกจ้าง				
รายได้ 1,200 บาทและต่ำกว่า	1.3	(480)	0.6	(285)
1,201-3,600 บาท	31.5	(9,935)	21.9	(10,090)
3,601-6,000 บาท	33.0	(11,021)	31.1	(14,980)
มากกว่า6,000 บาทขึ้นไป	34.1	(14,491)	46.4	(24,214)
รวม	100.0	(35,927)*	100.0	(49,569)*
(จำนวน)	(12,603,650)		(14,305,932)	
รายได้เฉลี่ย (บาท)		7,696.95		7,896.45
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		6,901.52		9,909.48
ค่าสูงสุด		120,000.00		216,331.30
ค่าต่ำสุด		100.00		100.00
เขตที่อยู่อาศัย				
เขตเมือง	32.6	(81,950)	33.7	(98,712)
เขตชนบท	67.4	(43,679)	66.3	(67,803)
รวม	100.0	(125,629)	100.0	(166,515)
(จำนวน)	(45,528,840)		(47,441,734)	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะต่างๆ	พ.ศ. 2542		พ.ศ.2545	
	ร้อยละ (ถ่วงน้ำหนัก)	จำนวน (ไม่ถ่วงน้ำหนัก)	ร้อยละ (ถ่วงน้ำหนัก)	จำนวน (ไม่ถ่วงน้ำหนัก)
ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม (ต่อ)				
ภาคที่อยู่อาศัย				
กรุงเทพมหานคร	13.1	(5,485)	13.5	(9,482)
ภาคกลาง(ยกเว้นกทม.)	23.2	(36,528)	23.3	(54,124)
ภาคเหนือ	18.8	(27,895)	18.4	(35,168)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	32.5	(34,718)	32.4	(39,752)
ภาคใต้	12.4	(21,003)	12.4	(27,989)
รวม	100.0	(125,629)	100.0	(166,515)
(จำนวน)	(45,528,840)		(47,441,734)	
ความต้องการและหลักสูตรที่ต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ				
ความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน				
ต้องการ	21.2	(21,358)	20.6	(26,975)
ไม่ต้องการ	78.8	(103,511)	79.4	(139,540)
รวม	100.0	(124,869)*	100.0	(166,515)
(จำนวน)	(45,291,587)		(47,441,734)	
หลักสูตรที่ต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ				
ช่างอุตสาหกรรม	36.4	(6,442)	28.7	(6,466)
คหกรรม/ ศิลปหัตถกรรม	43.0	(9,706)	32.2	(9,108)
เกษตรกรรม/การเลี้ยงสัตว์	11.8	(2,269)	19.1	(4,604)
พาณิชยกรรม/ภาษาศาสตร์	3.7	(1,116)	6.1	(2,085)
คอมพิวเตอร์ / เทคโนโลยี	5.1	(1,762)	13.9	(4,618)
รวม	100.0	(21,295)*	100.0	(26,881)*
(จำนวน)	(9,585,847)		(9,732,478)	

หมายเหตุ: * จำนวนรวมได้ตัดจำนวนผู้ที่ไม่ตอบ ไม่ทราบ และไม่เข้าข่ายออกแล้ว

3.2 ความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน

การสำรวจความต้องการพัฒนาขีดความสามารถด้านต่างๆของประชากรวัยแรงงาน (ตารางที่ 3) พบว่า ในปี พ.ศ. 2542 ประชากรวัยแรงงานตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถ (ร้อยละ 78.8) ส่วนที่เหลือเป็นประชากรวัยแรงงานที่มีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน (ร้อยละ 21.2) ข้อมูลนี้ใกล้เคียงกับการสำรวจในปี พ.ศ. 2545 กล่าวคือ ประชากรวัยแรงงานตัวอย่างไม่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานเพิ่มขึ้นจากเดิมเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 79.4) และที่เหลือเป็นประชากรวัยแรงงานที่มีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานลดลงจากเดิมเล็กน้อย (ร้อยละ 20.6) ทั้งนี้อาจเป็นประชากรวัยแรงงานไม่ค่อยตระหนักถึงความสำคัญ การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานมากกว่าการทำงานเพื่อสร้างรายได้และหน่วยงานในภาครัฐขาดการประชาสัมพันธ์ในเรื่องความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานอย่างทั่วถึง สำหรับหน่วยงานเอกชนอาจพิจารณาถึงการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของบุคลากรในองค์การเป็นการลงทุนที่สิ้นเปลือง เสียทั้งงบประมาณและเวลา ทั้งนี้ควรสนับสนุนให้แรงงานเร่งผลิตสินค้าและบริการมากกว่าจะมุ่งพัฒนาทักษะในการทำงานของพนักงาน เป็นผลให้ประชากรวัยแรงงานมีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานลดลงในสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่างปี พ.ศ.2542 กับปี พ.ศ.2545 (ร้อยละ 21.2 เปรียบเทียบกับร้อยละ 20.6) โดยหลักสูตรที่ประชากรวัยแรงงานต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถนั้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 ความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานและหลักสูตรที่ต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ

เมื่อพิจารณาถึงหลักสูตรที่ประชากรวัยแรงงานต้องการที่จะพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน (ตารางที่ 3) พบว่า ในปี พ.ศ.2542 ประชากรวัยแรงงานที่มีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถจำนวน 9,585,847 คน (จำนวนไม่ถ่วงน้ำหนัก 21,295 คน) ต้องการจะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 43.0) รองลงมาคือ หลักสูตรช่างอุตสาหกรรม (ร้อยละ 36.4), หลักสูตรเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 11.8), หลักสูตรคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยี (ร้อยละ 5.1) และหลักสูตรพาณิชยกรรม / ภาษาศาสตร์/การโรงแรมและการท่องเที่ยว (ร้อยละ 3.7)

ในปี พ.ศ.2545 ประชากรวัยแรงงานที่มีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถจำนวน 9,732,478 คน (จำนวนไม่ถ่วงน้ำหนัก 26,881 คน) ต้องการจะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 32.2) รองลงมาคือ หลักสูตรช่าง

อุตสาหกรรม (ร้อยละ 28.7), หลักสูตรเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 19.1), หลักสูตรคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยี (ร้อยละ 13.9) และหลักสูตรพาณิชยกรรม/ภาษาศาสตร์/การโรงแรมและการท่องเที่ยว (ร้อยละ 6.1)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความต้องการของประชากรวัยแรงงานที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรด้านต่างๆ พบว่า ในปี พ.ศ.2545 ประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่ยังคงมีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะประชากรต้องการพัฒนาด้านคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมเพื่อเป็นอาชีพเสริมหรืองานอดิเรกมากกว่าที่จะเป็นการพัฒนาฝีมือการทำงานในอาชีพปัจจุบัน สำหรับหลักสูตรรองลงมาคือหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมและหลักสูตรเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ พาณิชยกรรม/ภาษาศาสตร์/การโรงแรมและการท่องเที่ยว และหลักสูตรคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยี ซึ่งในปีพ.ศ.2545 ประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในด้านเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ พาณิชยกรรม/ภาษาศาสตร์/การโรงแรมและการท่องเที่ยว และคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเพิ่มสูงขึ้น จากปี พ.ศ.2542 ทั้งนี้แนวโน้มสัดส่วนประชากรวัยแรงงานที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น น่าจะเป็นเพราะอาชีพเกษตรกรรมถือเป็นอาชีพที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ทำให้ประชากรน่าจะมีความถนัดและความชำนาญในอาชีพ ดังนั้นจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะการทำงานในด้านนี้เพิ่มขึ้น สำหรับสาเหตุของประชากรวัยแรงงานที่ต้องการจะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรพาณิชยกรรม/ภาษาศาสตร์/การโรงแรมและการท่องเที่ยวในสัดส่วนเพิ่มขึ้น เนื่องจากการประกอบอาชีพในด้านดังกล่าวคาดว่าจะสร้างรายได้ดีและมีความเป็นอิสระรวมถึงอาศัยความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านของตนเอง จึงน่าจะเป็นทางเลือกอีกหนทางหนึ่งในการประกอบอาชีพของประชากร และในหลักสูตรคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยี พบว่า ประชากรวัยแรงงานมีสัดส่วนความต้องการพัฒนาในด้านนี้เพิ่มขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะประชากรให้ความสำคัญของการนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในการทำงานเพื่อให้เกิดความทันสมัยในระบบการผลิตที่สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ส่งผลทำให้ประชากรวัยแรงงานมีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรดังกล่าวเพิ่มเติม ในยุคนี้กล่าวได้ว่า บุคคลใดที่มีความรู้ความสามารถในด้านคอมพิวเตอร์และภาษา บุคคลนั้นจะเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เพราะในระบบเศรษฐกิจจะต้องมีการติดต่อสื่อสารเป็นเครือข่ายทั้งภายในประเทศและทั่วโลก ดังนั้นการมีความรู้ในด้านเทคโนโลยีจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การแข่งขันทางเศรษฐกิจสามารถเชื่อมโยงการค้าในระดับสากลสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องทักษะการทำงานของแรงงานไทย มุมมองจากนายจ้าง คนงาน

และผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดน่านของพัฒนาวิ ชูโตและคณะ (2546:37) ที่กล่าวว่า ประชากรวัยแรงงานรุ่นใหม่จะต้องมีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษ

ดังนั้นจึงกล่าวสรุปได้ว่า ภายหลังจากการฟื้นตัวจากวิกฤตเศรษฐกิจ ประชากรวัยแรงงานที่มีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานยังคงมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรทหกรรม/ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุดและมีแนวโน้มต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยี และหลักสูตรพาณิชยกรรม/ภาษาศาสตร์/การโรงแรมและการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ.2542

3.2.2 หลักสูตรที่ต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ จำแนกตามลักษณะทางประชากร ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในด้านต่างๆ ของประชากรวัยแรงงาน จำแนกตามลักษณะทางประชากร ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.2.1 ลักษณะทางประชากร

1) เพศ

เพศเป็นลักษณะพื้นฐานทางประชากรที่เป็นข้อกำหนดทางสภาวะชีววิทยา ทั้งนี้ในสังคมแต่ละสังคมมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคคลในแต่ละเพศทั้งเพศชายและเพศหญิงให้มีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกัน ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากประชากรเพศชายและประชากรเพศหญิงมีความต้องการและสนใจในการทำกิจกรรมแตกต่างกันและการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจบางประเภทเหมาะสมกับเฉพาะบางเพศเท่านั้น ดังนั้นความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถจึงแตกต่างกัน อย่างเช่น การทำงานเกี่ยวกับเทคโนโลยี การใช้เครื่องจักรกล หรือ พกช่างอุตสาหกรรม ประชากรวัยแรงงานเพศชายมักจะมีความสนใจในด้านดังกล่าวมากกว่าประชากรวัยแรงงานเพศหญิง เป็นต้น เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับหลักสูตรที่ประชากรวัยแรงงานต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ (ตารางที่ 4) พบว่า ในปี พ.ศ.2542 ประชากรวัยแรงงานเพศชายมีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 68.3) ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานเพศหญิงมีความต้องการที่จะพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรทหกรรม/ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 80.7)

ในปี พ.ศ.2545 ก็มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยประชากรวัยแรงงานเพศชายมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมลดลงจากเดิม (จากร้อยละ 68.3 ลดลงเหลือร้อยละ 52.7) เช่นเดียวกันกับประชากรวัยแรงงานเพศหญิงที่มีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม / ศิลปหัตถกรรมลดลงจากเดิม (จากร้อยละ 80.7 เหลือร้อยละ 60.2) นอกจากนี้ยังพบว่า ประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ หลักสูตรพาณิชยกรรม/ ภาษาศาสตร์/ การโรงแรมและการท่องเที่ยว และหลักสูตรคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2542 โดยเฉพาะหลักสูตรคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีนั้นพบว่า ประชากรวัยแรงงานเพศหญิงมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรดังกล่าวในสัดส่วนเพิ่มขึ้น (เพิ่มจากร้อยละ 6.5 เป็นร้อยละ 18.0) ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะประชากรวัยแรงงานเพศหญิงมีความตระหนักถึงการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีซึ่งอาจจะเป็นตัวสนับสนุนในการทำงานของตนเอง

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 หลักฐานที่ต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ จำแนกตามลักษณะทางประชากร
ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

ลักษณะต่างๆ	ช่าง อุตสาหกรรม	คหกรรม / ศิลปหัตถกรรม	เกษตรกรรม / การเลี้ยงสัตว์	พาณิชยกรรม/ ภาษาศาสตร์/ การท่องเที่ยว	คอมพิวเตอร์/ เทคโนโลยี	รวม
เพศ						
พ.ศ. 2542						
ชาย	68.3	8.1	16.3	3.5	3.7	100.0 (9,913)
หญิง	2.0	80.7	7.0	3.8	6.5	100.0(11,382)
รวม	36.4	43.0	11.8	3.7	5.1	100.0(21,295)
พ.ศ. 2545						
ชาย	52.7	6.3	26.0	4.9	10.1	100.0(12,715)
หญิง	2.9	60.2	11.6	7.3	18.0	100.0(14,166)
รวม	28.7	32.2	19.1	6.1	13.9	100.0(26,881)
อายุ						
พ.ศ.2542						
15-24 ปี	44.1	39.3	3.8	4.0	8.8	100.0 (5,890)
25-44 ปี	34.3	45.9	12.7	3.6	3.5	100.0(12,670)
45-64 ปี	25.0	40.0	30.3	2.9	1.8	100.0 (2,633)
65 ปีขึ้นไป	10.6	45.9	38.8	4.6	.0	100.0 (102)
รวม	36.4	43.0	11.8	3.7	5.1	100.0(21,295)
พ.ศ.2545						
15-24 ปี	34.4	23.0	6.1	7.7	28.8	100.0 (7,971)
25-44 ปี	28.4	39.2	20.0	5.4	6.9	100.0(14,332)
45-64 ปี	16.3	29.7	46.4	4.5	3.1	100.0 (4,377)
65 ปีขึ้นไป	5.2	33.0	58.6	2.1	1.2	100.0 (201)
รวม	28.7	32.2	19.1	6.1	13.9	100.0(26,881)
สถานภาพสมรส						
พ.ศ. 2542						
โสด	49.9	28.3	4.8	6.0	11.0	100.0 (6,550)
ผู้สมรส	31.0	48.6	15.5	2.5	2.4	100.0(13,670)
หม้าย หย่า แยก	18.9	66.7	7.9	4.9	1.6	100.0 (1,075)
รวม	36.4	43.0	11.8	3.7	5.1	100.0(21,295)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะต่างๆ	ช่าง อุตสาหกรรม	คหกรรม/ ศิลปหัตถกรรม	เกษตรกรรม/ การเลี้ยงสัตว์	พาณิชยกรรม/ ภาษาศาสตร์/ การท่องเที่ยว	คอมพิวเตอร์/ เทคโนโลยี	รวม
สถานภาพสมรส (ต่อ)						
พ.ศ. 2545						
โสด	37.6	16.7	7.4	8.4	29.9	100.0 (9,367)
ผู้สมรส	24.2	40.2	26.2	4.7	4.8	100.0(16,221)
หม้าย หย่า แยก	14.9	57.2	17.8	5.7	4.4	100.0 (1,293)
รวม	28.7	32.2	19.1	6.1	13.9	100.0(26,881)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน						
พ.ศ.2542						
น้อยกว่า 4 คน	32.6	44.6	10.8	5.2	6.9	100.0(7,986)
4-6 คน	37.5	42.2	13.1	2.9	4.2	100.0(11,642)
มากกว่า 6 คน	44.1	43.0	6.8	2.6	3.5	100.0 (1,667)
รวม	36.4	43.0	11.8	3.7	5.1	100.0(21,295)
พ.ศ.2545						
น้อยกว่า 4 คน	24.9	33.3	19.8	7.1	15.0	100.0 (9,967)
4-6 คน	29.9	31.3	19.0	5.6	14.1	100.0(14,404)
มากกว่า 6 คน	34.9	34.0	16.9	4.9	9.4	100.0 (2,510)
รวม	28.7	32.2	19.1	6.1	13.9	100.0(26,881)
ระดับการศึกษา						
พ.ศ. 2542						
ไม่มีการศึกษา	31.0	52.6	16.0	0.4	0.0	100.0 (436)
ประถมศึกษา	37.0	46.9	14.1	1.4	0.5	100.0(12,621)
มัธยมศึกษา	40.1	35.6	6.7	6.0	11.5	100.0 (6,084)
อุดมศึกษา	16.2	27.6	5.7	20.3	30.1	100.0 (2,154)
รวม	36.4	43.0	11.8	3.7	5.1	100.0(21,295)
พ.ศ. 2545						
ไม่มีการศึกษา	20.6	43.2	33.2	2.9	0.1	100.0 (655)
ประถมศึกษา	30.3	39.0	27.6	2.5	0.6	100.0(13,272)
มัธยมศึกษา	30.3	25.1	7.4	8.8	28.4	100.0 (9,005)
อุดมศึกษา	11.7	16.9	7.1	20.7	43.6	100.0 (3,244)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะต่างๆ	ช่าง อุตสาหกรรม	คหกรรม / ศิลปหัตถกรรม	เกษตรกรรม / การเลี้ยงสัตว์	พาณิชยกรรม/ ภาษาศาสตร์/ การท่องเที่ยว	คอมพิวเตอร์/ เทคโนโลยี	รวม
ระดับการศึกษา (ต่อ)						
พ.ศ.2545						
รวม	28.6	32.7	19.4	6.1	13.2	100.0(26,176)
สถานภาพการทำงาน						
พ.ศ.2542						
นายจ้าง/ธุรกิจ	38.0	33.4	25.6	2.1	0.9	100.0 (5,252)
ช่วยธุรกิจครัวเรือน	33.6	49.7	13.3	1.1	2.1	100.0 (2,911)
ลูกจ้างรัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	24.2	27.7	8.6	15.0	24.5	100.0 (1,757)
ลูกจ้างเอกชน	47.7	36.9	5.4	5.2	4.8	100.0 (5,236)
ไม่ได้ทำงาน	28.4	55.3	5.4	3.3	7.5	100.0 (6,139)
รวม	36.4	43.0	11.8	3.7	5.1	100.0(21,295)
พ.ศ.2545						
นายจ้าง/ธุรกิจ	28.2	28.9	36.3	4.8	1.8	100.0 (6,243)
ช่วยธุรกิจครัวเรือน	25.9	38.2	25.3	3.5	7.1	100.0 (3,911)
ลูกจ้างรัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	17.4	13.3	12.4	14.6	42.3	100.0 (2,330)
ลูกจ้างเอกชน	41.8	30.5	12.4	6.7	8.5	100.0 (5,933)
ไม่ได้ทำงาน	23.0	35.8	10.3	6.3	24.6	100.0 (8,464)
รวม	28.7	32.2	19.1	6.1	13.9	100.0(26,881)
อาชีพ						
พ.ศ.2542						
วิชาชีพ/บริหาร	37.7	44.0	6.3	6.4	5.7	100.0 (473)
พนักงาน/เสมียน	35.9	45.9	14.9	2.3	1.0	100.0 (903)
การค้า / บริการ	40.3	36.8	13.7	3.8	5.3	100.0(4,106)
ผลิต / กรรมกร	44.2	35.0	17.1	2.1	1.7	100.0(5,315)
เกษตรกรและประมง	34.9	40.0	12.7	6.0	6.4	100.0(4,359)
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	28.4	55.3	5.4	3.3	7.5	100.0(6,139)
รวม	36.4	43.0	11.8	3.7	5.1	100.0(21,295)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะต่างๆ	ช่าง อุตสาหกรรม	คหกรรม/ ศิลปหัตถกรรม	เกษตรกรรม/ การเลี้ยงสัตว์	พาณิชยกรรม/ ภาษาศาสตร์/ การท่องเที่ยว	คอมพิวเตอร์/ เทคโนโลยี	รวม
อาชีพ(ต่อ)						
พ.ศ.2545						
วิชาชีพ/บริหาร	18.1	20.9	15.3	17.5	28.2	100.0 (3,014)
พนักงาน/เสมียน	25.1	15.0	3.5	17.7	38.8	100.0 (947)
การค้า/บริการ	20.4	48.8	7.2	11.8	11.8	100.0(4,032)
ผลิต/กรรมกร	51.1	33.5	8.2	3.1	4.2	100.0(4,176)
เกษตรกรและประมง	28.9	26.2	41.7	1.3	1.9	100.0(6,248)
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	23.0	35.8	10.3	6.3	24.6	100.0(8,464)
รวม	28.7	32.2	19.1	6.1	13.9	100.0(26,881)
รายได้ของลูกจ้าง						
พ.ศ. 2542						
รายได้ 1,200 บาท						
และต่ำกว่า	16.9	72.0	9.9	1.1	0.0	100.0 (115)
1,201-3,600 บาท	48.2	42.2	6.8	1.6	1.2	100.0 (2,586)
3,601-6,000 บาท	55.4	30.4	4.4	4.4	5.5	100.0 (2,063)
มากกว่า 6,000 บาท	26.4	27.2	5.7	18.5	22.2	100.0 (2,175)
รวม	44.5	35.6	5.9	6.5	7.5	100.0(6,939)*
พ.ศ. 2545						
รายได้ 1,200 บาท						
และต่ำกว่า	28.5	22.6	39.1	7.3	2.4	100.0 (59)
1,201-3,600 บาท	42.4	34.4	15.1	3.2	4.8	100.0 (2,168)
3,601-6,000 บาท	50.4	20.7	8.2	6.8	13.9	100.0 (2,354)
มากกว่า 6,000 บาท	25.0	27.0	12.6	12.8	22.5	100.0 (3,785)
รวม	37.6	27.5	12.4	8.1	14.4	100.0(8,366)*

หมายเหตุ: * จำนวนรวมเฉพาะรายได้ของผู้มีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้างเท่านั้น

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะต่างๆ	ช่าง อุตสาหกรรม	คหกรรม / ศิลปหัตถกรรม	เกษตรกรรม / การเลี้ยงสัตว์	พาณิชยกรรม/ ภาษาศาสตร์/ การท่องเที่ยว	คอมพิวเตอร์/ เทคโนโลยี	รวม
เขตที่อยู่อาศัย						
พ.ศ.2542						
เขตเมือง	27.0	43.0	6.1	10.1	13.7	100.0(12,020)
เขตชนบท	38.9	43.0	13.3	2.0	2.8	100.0 (9,275)
รวม	36.4	43.0	11.8	3.7	5.1	100.0(21,295)
พ.ศ.2545						
เขตเมือง	23.6	31.2	7.1	12.5	25.6	100.0(14,278)
เขตชนบท	30.1	32.5	22.3	4.3	10.7	100.0(12,603)
รวม	28.7	32.2	19.1	6.1	13.9	100.0(26,881)
ภาคที่อยู่อาศัย						
พ.ศ. 2542						
กรุงเทพมหานคร	19.7	42.0	4.7	15.5	18.1	100.0 (593)
ภาคกลาง	32.7	45.2	11.0	3.8	7.4	100.0(3,968)
ภาคเหนือ	37.2	44.9	11.0	2.9	4.0	100.0(4,904)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	40.2	41.3	13.3	2.3	2.9	100.0(8,631)
ภาคใต้	33.0	45.3	12.4	3.7	5.6	100.0(3,199)
รวม	36.4	43.0	11.8	3.7	5.1	100.0(21,295)
พ.ศ. 2545						
กรุงเทพมหานคร	20.8	32.0	1.7	16.5	29.1	100.0 (909)
ภาคกลาง	28.7	29.7	16.4	7.5	17.6	100.0 (4,480)
ภาคเหนือ	27.8	34.8	19.0	4.7	13.7	100.0 (5,805)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	31.1	31.4	21.8	4.5	11.1	100.0(10,339)
ภาคใต้	25.2	33.3	19.1	7.8	14.7	100.0 (5,348)
รวม	28.7	32.2	19.1	6.1	13.9	100.0(26,881)

(2) อายุ

อายุเป็นลักษณะทางประชากรที่สะท้อนถึงรุ่นการเกิดของประชากร และเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความคล้ายคลึงและความแตกต่างในเรื่องความคิด ทักษะคติ และค่านิยม ส่งผลให้ประชากรที่รุ่นอายุต่างกันจะมีรูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ในการทำงานก็เช่นเดียวกันที่ประชากรรุ่นอายุต่างกันจะมีความสนใจและความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถที่อาจจะมีความแตกต่างกัน อย่างเช่นในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับหลักสูตรที่ประชากรวัยแรงงานต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ (ตารางที่ 4) พบว่าในปี พ.ศ. 2542 ประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 15 – 24 ปี มีความต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรอุตสาหกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 44.1) ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 25 – 44 ปีมีความต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรทฤษฎี/ ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 45.9) เช่นเดียวกับกับประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 45 – 64 ปีและประชากรวัยแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปที่มีความต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในด้านดังกล่าวในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 40.0 และร้อยละ 45.9 ตามลำดับ)

ในปี พ.ศ.2545 พบว่า ประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 15 – 24 ปียังคงเป็นผู้ที่มีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรอุตสาหกรรมลดลงจากเดิม (ร้อยละ 34.4) และประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 25 – 44 ปีมีความต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรทฤษฎี / ศิลปหัตถกรรมลดลงจากเดิมเช่นกัน (ร้อยละ 39.2) ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 45 – 64 ปี และประชากรวัยแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปมีความต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรเกษตรกรรม / การเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2542 (ร้อยละ 46.4 และร้อยละ 58.6 ตามลำดับ)

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ในปี พ.ศ.2545 ประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 45 – 64 ปีและประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปเป็นผู้ที่มีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรเกษตรกรรม/การเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น ทั้งนี้น่าจะเป็นประชากรในช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงอายุที่มีการเสื่อมถอย ดังนั้นในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สามารถทำได้ตามสมรรถภาพของร่างกายคือ การทำเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ซึ่งอาจจะไม่ได้ทำเป็นอาชีพหลัก แต่เป็นเกษตรกรรมแบบพอเพียงหรือเกษตรกรรมเพื่อการจำหน่ายผลผลิต ขึ้นอยู่กับศักยภาพและเงินทุนของแต่ละบุคคล เป็นเหตุผลสนับสนุนให้ประชากรในช่วงอายุดังกล่าวมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถด้านดังกล่าวเพิ่มขึ้น

3.2.2.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

1) สถานภาพสมรส

สถานภาพสมรสเป็นลักษณะสำคัญต่อพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของบุคคล รวมถึงในเรื่องความสนใจและความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรที่อาจจะแตกต่างกัน กล่าวคือ เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสกับหลักสูตรที่ประชากรวัยแรงงานต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ พบว่า ในปี พ.ศ.2542 ประชากรวัยแรงงานที่เป็นโสดมีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 49.9) ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานที่เป็นผู้สมรสและผู้เป็นหม้าย หย่า และแยกกันอยู่มีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 48.6 และร้อยละ 66.7 ตามลำดับ)

ในปี พ.ศ.2545 ก็มีลักษณะใกล้เคียงกัน ประชากรวัยแรงงานที่เป็นโสดมีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมลดลง (ร้อยละ 37.6) และประชากรวัยแรงงานที่เป็นผู้สมรสและผู้เป็นหม้าย หย่าและแยกกันอยู่มีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม / ศิลปหัตถกรรมลดลงเช่นกัน (ร้อยละ 40.2 และร้อยละ 57.2 ตามลำดับ) ในขณะที่เดียวกันประชากรวัยแรงงานมีความต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรเกษตรกรรม / การเลี้ยงสัตว์ หลักสูตรพาณิชยกรรม / ภาษาศาสตร์ / การโรงแรมและการท่องเที่ยว คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นจากเดิม ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการเห็นความสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถในด้านการเกษตร การค้าและบริการ ภาษาและเทคโนโลยี อาจจะเป็นตัวสนับสนุนในการสร้างรายได้ของประชากรวัยแรงงานให้มีรายได้เพิ่มสูงขึ้นเพียงพอต่อการดูแลครอบครัว

2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็นลักษณะที่บ่งบอกถึงสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกันในหลังคาเดียวกัน ซึ่งประชากรที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวนที่แตกต่างกัน อาจจะมีผลทำให้มีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรต่างๆ แตกต่างกันไป และในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับหลักสูตรที่ประชากรวัยแรงงานต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ (ตารางที่ 4) พบว่า ในปี พ.ศ.2542 ประชากรวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวนน้อยกว่า 4 คนและระหว่าง 4 – 6 คนมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 43.6 และร้อยละ 42.4 ตามลำดับ) ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน

ที่มีสมาชิกจำนวนมากกว่า 6 คนขึ้นไปมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 44.1)

ในขณะที่ในปี พ.ศ.2545 มีลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ประชากรวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวนน้อยกว่า 4 คนและระหว่าง 4 – 6 คนมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม / ศิลปหัตถกรรมลดลงจากเดิม (ร้อยละ 33.5 และร้อยละ 31.3 ตามลำดับ) และประชากรวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวนมากกว่า 6 คนขึ้นไปมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมลดลงจากเดิมเช่นกัน (ร้อยละ 35.1) นอกจากนี้พบว่า ในปี พ.ศ.2545 ประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มที่จะพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรอื่นเพิ่มขึ้น เช่น หลักสูตรเกษตรกรรม / การเลี้ยงสัตว์ หลักสูตรพาณิชยกรรม / ภาษาศาสตร์ / การโรงแรมและการท่องเที่ยว

3) ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาเป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในเรื่องของความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในด้านต่างๆ โดยในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับหลักสูตรที่ประชากรวัยแรงงานต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ (ตารางที่ 4) พบว่า ในปี พ.ศ.2542 ประชากรวัยแรงงานที่ไม่มีการศึกษามีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม / ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 52.6) เช่นเดียวกับประชากรวัยแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาและประถมศึกษาที่มีความต้องการพัฒนาในหลักสูตรนี้ด้วย (ร้อยละ 46.9) ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาที่มีความต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 40.1) และประชากรวัยแรงงานที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่อุดมศึกษาขึ้นไปมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคอมพิวเตอร์ / เทคโนโลยีในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 30.1)

ในปี พ.ศ.2545 ก็มีลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ประชากรวัยแรงงานที่ไม่มีการศึกษาและประชากรวัยแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาและประถมศึกษาที่มีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาในหลักสูตรคหกรรม / ศิลปหัตถกรรมลดลงจากเดิม (ร้อยละ 43.2 และร้อยละ 39.0 ตามลำดับ) ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาที่มีความต้องการได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมลดลงเช่นกัน (ร้อยละ 30.3) และประชากรวัยแรงงานที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่อุดมศึกษาขึ้นไปมีความต้องการที่จะได้รับการ

พัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคอมพิวเตอร์ / เทคโนโลยีเพิ่มขึ้นจากเดิม (ร้อยละ 43.6) ทั้งนี้เป็นเพราะประชากรวัยแรงงานที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่อุดมศึกษาขึ้นไปมีแนวโน้มเป็นแรงงานที่ใช้ความรู้ความคิดมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เครื่องจักรในการปฏิบัติงาน และด้วยการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรม หรือแม้กระทั่งการเติบโตทางด้านการเกษตรก็จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ในกระบวนการผลิตด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชากรวัยแรงงานที่มีการศึกษาในระดับดังกล่าวมีความต้องการที่จะปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นผู้มีทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้น เพื่อเสริมสร้างระบบการผลิตให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น (เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2546: 12)

4) สถานภาพการทำงาน

สถานภาพการทำงานเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของประชากรในการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรด้านต่างๆที่แตกต่างกัน เพราะสถานภาพการทำงานเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงตำแหน่งหน้าที่การงาน และฐานะทางเศรษฐกิจ ประชากรที่มีสถานภาพการทำงานที่แตกต่างกันอาจจะส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่การงานที่แตกต่างกัน ทำให้ความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานมีความแตกต่างกันตามไปด้วย ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพการทำงานกับหลักสูตรที่ประชากรวัยแรงงานต้องการพัฒนาขีดความสามารถ (ตารางที่ 4) พบว่า ในปี พ.ศ.2542 ประชากรวัยแรงงานที่มีสถานภาพการทำงานเป็นนายจ้าง/ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 38.0) เช่นเดียวกับลูกจ้างเอกชนที่มีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรนี้ด้วย (ร้อยละ 47.7) ในขณะที่ผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง, ลูกจ้างรัฐบาล / รัฐวิสาหกิจและผู้ไม่ได้ทำงานมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 49.7 ร้อยละ 27.7 และร้อยละ 55.3 ตามลำดับ)

ในปี พ.ศ.2545 ประชากรวัยแรงงานที่มีสถานภาพการทำงานเป็นนายจ้างผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 36.3) ในขณะที่ผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง และผู้ไม่ได้ทำงานมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมลดลง (ร้อยละ 38.2 และร้อยละ 35.8 ตามลำดับ) สำหรับลูกจ้าง

รัฐบาล/รัฐวิสาหกิจมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีเพิ่มขึ้นจากเดิม (เพิ่มจากร้อยละ 24.5 เป็นร้อยละ 42.3) และถูกจ้างเอกชนมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมลดลงจากเดิม (ลดจากร้อยละ 47.7 เหลือร้อยละ 41.8)

สำหรับประชากรวัยแรงงานที่มีสถานภาพการทำงานเป็นนายจ้าง/ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวและประชากรวัยแรงงานที่มีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้างรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจมีแนวโน้มต้องการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรที่แตกต่างจากเดิม และเมื่อพิจารณาเพิ่มเติมพบว่า ประชากรวัยแรงงานที่มีสถานภาพการทำงานเป็นผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือน โดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด น่าจะเป็นเพียงความต้องการที่จะพัฒนาเป็นอาชีพเสริมมากกว่าจะเป็นการพัฒนาทักษะฝีมือการทำงานในอาชีพหลัก

5) อาชีพ

บุคคลที่ประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ย่อมมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรที่อาจจะแตกต่างกัน โดยในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับหลักสูตรที่ประชากรวัยแรงงานต้องการพัฒนาขีดความสามารถ พบว่า ในปี พ.ศ.2542 ประชากรวัยแรงงานที่ประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ/บริหาร/วิชาการ, พนักงาน/เสมียน, เกษตรกรและประมง และผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 44.0 ร้อยละ 45.9 ร้อยละ 40.0 และร้อยละ 55.3 ตามลำดับ) ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานที่ประกอบอาชีพด้านการค้า/บริการ และผู้ประกอบอาชีพในกระบวนการผลิต/กรรมกรมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 40.3 และร้อยละ 44.2 ตามลำดับ)

ในขณะที่ในปี พ.ศ.2545 ประชากรวัยแรงงานที่ประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ/บริหาร/วิชาการ และพนักงาน/เสมียนกลับมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีเพิ่มขึ้นจากเดิม (ร้อยละ 28.2 และร้อยละ 38.8 ตามลำดับ) ทั้งนี้เป็นเพราะประชากรวัยแรงงานที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ/บริหาร/วิชาการและพนักงาน/เสมียนอาจจะตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมทั้งในเรื่องการรับรู้ข่าวสารและการติดตามความเคลื่อนไหวในเรื่องต่างๆที่คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อตัวประชากร ดังนั้นการที่ประชากรวัยแรงงานมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีจะเป็นตัวสนับสนุนให้บุคคลมี

ความรู้ มีความสามารถในการทำงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลต่อตัวบุคคล องค์กร และสังคม ให้มีความก้าวหน้าในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ จากเหตุผลดังกล่าวจึงน่าจะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ประชากรมีความต้องการพัฒนาขีดความสามารถในด้านดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้น สำหรับประชากรวัยแรงงานที่ประกอบอาชีพด้านการค้า/บริการ และผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรทหกรรม/ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 48.8 และร้อยละ 35.8 ตามลำดับ) และประชากรวัยแรงงานที่ประกอบอาชีพในกระบวนการผลิต/กรรมกร มีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมในสัดส่วนเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 51.1) ซึ่งการเพิ่มขึ้นดังกล่าวถือว่าเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้เป็นเพราะภาคอุตสาหกรรมถือว่าเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทย ดังนั้นการพัฒนาแรงงานให้มีความรู้ในด้านอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น จึงเท่ากับเป็นการส่งเสริมกระบวนการผลิตของประเทศให้มีการเติบโตในภาคอุตสาหกรรม และสำหรับประชากรวัยแรงงานที่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร และประมงเป็นผู้ที่ต้องการจะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ในสัดส่วนเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 41.7)

6) รายได้ของลูกจ้าง

รายได้เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล ซึ่งบุคคลที่ฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ย่อมมีประสบการณ์ การเรียนรู้และโอกาสในสังคมที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ที่มียาได้แตกต่างกันจึงน่าจะมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานที่ต่างกัน ซึ่งในที่นี้กล่าวถึงเฉพาะรายได้ของบุคคลที่มีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้าง ทำให้ประชากรวัยแรงงานที่ศึกษาในตัวแปรรายได้มีจำนวนลดลง (ดังปรากฏในตารางที่ 3) และในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของลูกจ้างกับหลักสูตรที่ประชากรวัยแรงงานต้องการพัฒนาขีดความสามารถ พบว่า โดยในปี พ.ศ.2542 ประชากรวัยแรงงานที่มีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้างที่มีรายได้ 1,200 บาทและต่ำกว่ามีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรทหกรรม / ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 72.0) ในขณะที่ลูกจ้างที่มีรายได้ 1,201 – 3,600 บาท ลูกจ้างที่มีรายได้ 3,601 – 6,000 บาท และลูกจ้างที่มีรายได้มากกว่า 6,000 บาท ขึ้นไปมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 48.2 ร้อยละ 55.4 และร้อยละ 26.4 ตามลำดับ)

ในขณะที่ปี พ.ศ.2545 ประชากรวัยแรงงานที่มีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้างที่มีรายได้ 1,200 บาทและต่ำกว่ามีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตร

เกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 39.1) และลูกจ้างที่มีรายได้ 1,201– 3,600 บาท และลูกจ้างที่มีรายได้ 3,601–6,000 บาทมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 42.3 ร้อยละ 50.4 ตามลำดับ) และลูกจ้างที่มีรายได้มากกว่า 6,000 บาทขึ้นไปมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 27.0)

สำหรับแนวโน้มของประชากรวัยแรงงานที่ต้องการจะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ พบว่า ประชากรวัยแรงงานที่เป็นลูกจ้างที่มีรายได้ 1,200 บาทและต่ำกว่ามีความต้องการจะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (จากหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรม ในปี พ.ศ.2542 เป็นหลักสูตรเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ ในปี พ.ศ.2545) สำหรับประชากรวัยแรงงานที่เป็นลูกจ้างที่มีรายได้ 1,201 – 3,600 บาทและลูกจ้างที่มีรายได้ 3,601 – 6,000 บาท ยังคงมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรช่างอุตสาหกรรม สำหรับประชากรวัยแรงงานที่เป็นลูกจ้างที่มีรายได้มากกว่า 6,000 บาทขึ้นไปมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด ทั้งนี้จะเป็นการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อเป็นอาชีพเสริมหรืองานอดิเรกมากกว่าที่จะเป็นการพัฒนาทักษะการทำงานในอาชีพหลัก

7.) เขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัยสะท้อนถึงความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกหรือระบบสาธารณูปโภค และความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่มีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล ซึ่งบุคคลที่มีความแตกต่างกันในถิ่นที่อยู่อาศัยอาจมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรที่แตกต่างกัน ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่อยู่อาศัยกับหลักสูตรที่ประชากรวัยแรงงานต้องการพัฒนาขีดความสามารถ (ตารางที่ 4) พบว่า ในปี พ.ศ.2542 ประชากรวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 43.0) ในปี พ.ศ.2545 ก็มีลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ประชากรวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมลดลง (ร้อยละ 31.2 และร้อยละ 32.5 ตามลำดับ) นอกจากนี้พบว่า ประชากรวัยแรงงานทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทต่างมีแนวโน้มต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีด

ความสามารถในหลักสูตรเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์, พาณิชยกรรม/ภาษาศาสตร์/การโรงแรม และการท่องเที่ยว รวมถึงคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นจากเดิม

8) ภาคที่อยู่อาศัย

ภาคที่อยู่อาศัย เป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงความแตกต่างในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภาษา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของคนในแต่ละภาคที่แตกต่างกัน แต่ในขณะเดียวกันความแตกต่างดังกล่าวไม่สามารถ กำหนดได้ว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในภาคที่แตกต่างกันจะมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีด ความสามารถในการทำงานที่แตกต่างกันด้วย ดังเช่น การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาคที่อยู่อาศัย กับหลักสูตรที่ประชากรวัยแรงงานต้องการพัฒนาขีดความสามารถ (ตารางที่ 4) พบว่า ในปี พ.ศ. 2542 ประชากรวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง (ยกเว้น กทม.) ภาคเหนือ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้มีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตร คหกรรม / ศิลปหัตถกรรมในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 42.0, 45.2, 44.9, 41.3 และร้อยละ 45.3 ตามลำดับ) เช่นเดียวกันในปี พ.ศ.2545 ก็พบลักษณะใกล้เคียงกัน โดยประชากรวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ใน กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง (ยกเว้น กทม.) ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้มี ความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมลดลง (ร้อยละ 32.0, 29.7, 34.8, 31.4 และร้อยละ 33.3 ตามลำดับ) ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ประชากรวัย แรงงานมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมใกล้เคียงกับ หลักสูตรช่างอุตสาหกรรมด้วยเช่นกัน (ร้อยละ 31.4 เปรียบเทียบกับร้อยละ 31.1) ทั้งนี้เพราะประชากร วัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในภาคต่างๆ มีแนวโน้มความต้องการที่จะได้รับพัฒนาในหลักสูตรอื่นเพิ่มขึ้น เช่น หลักสูตรเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์, พาณิชยกรรม/ภาษาศาสตร์/การโรงแรมและการท่องเที่ยว รวมถึงคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยี

กล่าวโดยสรุป ประชากรวัยแรงงานทั้งสองปี (พ.ศ.2542 และพ.ศ.2545) มีความต้องการที่จะ ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมสูงสุด รองลงมาคือ ช่างอุตสาหกรรม และเมื่อจำแนกตามลักษณะทั่วไป พบว่า ประชากรวัยแรงงานในทั้งสองปีมี ความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรคหกรรม/ศิลปหัตถกรรมและ ช่างอุตสาหกรรมในสัดส่วนที่ลดลง แต่มีแนวโน้มความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาขีดความสามารถใน หลักสูตรเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ หลักสูตรพาณิชยกรรม/ภาษาศาสตร์/การโรงแรมและการ

ท่องเที่ยว และหลักสูตรคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีในสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้น สำหรับหลักสูตรคอมพิวเตอร์/เทคโนโลยีมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศที่ต้องการประชากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงได้ เพื่อรองรับด้านอุตสาหกรรมที่เน้นเทคโนโลยีตั้งแต่ขั้นกลางไปจนถึงขั้นสูง ดังนั้นการพัฒนาขีดความสามารถในหลักสูตรดังกล่าวของประชากรจึงถือเป็น การเตรียมพร้อมของแรงงานในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ สำหรับภาคอุตสาหกรรมที่กำลังเติบโต นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่อย่าง ทันทีทันที่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย